

HRVATSKI ZAVOD
ZA ZAPOŠLJAVANJE

ANKETA O PROFESIONALnim
NAMJERAMA UČENIKA
ZAVRŠNIH RAZREDA SREDNJE ŠKOLE

Šk. god. 2009./2010. i 2010./2011. | Odjel pripreme za zapošljavanje

S A D R Ž A J

1. UVOD

- 1.1. Profesionalno usmjeravanje
- 1.2. Profesionalno usmjeravanje u Republici Hrvatskoj
- 1.3. Profesionalno usmjeravanje u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

3. METODOLOGIJA

- 3.1. Sudionici istraživanja i postupak
- 3.2. Mjerni instrument

4. REZULTATI

4.1. Socio-demografska obilježja uzorka

- 4.1.1. Socio-demografska obilježja učenika
- 4.1.2. Školski uspjeh učenik
- 4.1.3. Zadovoljstvo izborom srednje škole
- 4.1.4. Socio-ekonomska obilježja roditelja učenika
- 4.1.5. Vrsta i zastupljenost zdravstvenih teškoća

4.2. Profesionalne namjere učenika

- 4.2.1. Korištenje usluga i procjena korisnosti profesionalnog usmjeravanja
- 4.2.2. Namjere učenika nakon završetka srednje škole
- 4.2.3. Teškoće pri donošenju profesionalne odluke i izražena potrebama za uslugama profesionalnog usmjeravanja mišljenju razrednika

5. RASPRAVA

6. ZAKLJUČAK

7. LITERATURA

1. UVOD

1.1. Profesionalno usmjeravanje

Gotovo svaki čovjek velik dio dana provodi u radu. Profesionalni status ga određuje kao pojedinca - socijalni položaj u društvu, materijalne prilike kao i zadovoljavanje osnovnih potreba. Upravo je zato važno da je pojedinac zadovoljan i uspješan u svom poslu. Istraživanja pokazuju kako osobe zadovoljnije svojim poslom ostvaruju veću radnu uspješnost (Super, 1980). Potrebno je, nadalje, napomenuti kako nisu sve osobe jednako uspješne u svim poslovima. Navedene razlike proizvod su čimbenika kao što su individualne razlike u interesima, motivaciji, stečenom znanju, sposobnostima i vještinama. Imajući na umu ove složene odnose razvijeno je tokom vremena više znanstvenih disciplina u okviru psihologije rada. Tako se svaki pojedinac prilagođava specifičnostima rada u skladu s njegovim kompetencijama (što obuhvaća aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i selekcije radnika) ili se radni proces prilagođava pojedincu (što obuhvaća ergonomске znanosti).

Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje je skup različitih aktivnosti koje pojedincima omogućuju identificirati vlastite mogućnosti, kompetencije i interes u različito doba života, kako bi donijeli odluke o obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju i upravljali vlastitom profesionalnom karijerom (Rezolucije Vijeća EU 2004., 2008.). Aktivnosti profesionalnog usmjeravanja pružaju stručnu pomoć pojedincu u njegovom profesionalnom razvoju uzimajući u obzir psihofizičke osobine, znanja i vještine pojedinca, baš kao i karakteristike rada i mogućnost zapošljavanja. Konačni cilj je uspješan i zadovoljan pojedinac kao i društvo s racionalno i kvalitetno zadovoljenim potrebama za radnicima (uskladenost ponude i potražnje na tržištu rada).

Pojavom koncepta cjeloživotnog učenja mijenja se i koncept profesionalnog usmjeravanja, odnosno nastaje pomak ka cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju koje se ponavlja tijekom života u mnogim fazama životnog vijeka, uključujući i treću dob (Plant, 2003.) s naglaskom na tranzicijska razdoblja poput kraja osnovne i srednje škole i dr.

Kontinuiranim razvojem profesionalnog usmjeravanja nastaje prijelaz s teorije i prakse usmjerene na klijenta na konstruktivistički pristup cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju (Plant, 2003.; McMahon & Patton, 2006.), koji podrazumijeva usmjerenosć na proces i samu osobu, pri čemu osoba sama upravlja procesom usmjeravanja preuzimajući odgovornost za razvoj vlastite karijere.

U mnogim zemljama usluge profesionalnog usmjeravanja pružaju javne službe za zapošljavanje (Sultana i Watts, 2006.). Mnoge od ovih usluga usmjerene su na odrasle, osobito na nezaposlene osobe, a manje na osobe koje žele promijeniti posao. U nekim se slučajevima usluge profesionalnog usmjeravanja pružaju mladima koji su još u fazi obrazovanja i/ili osposobljavanja, pri čemu zaposlenici javnih službi za zapošljavanje primaju studente u prostorijama javnih službi za zapošljavanje i/ili pružaju usluge u školama. U gore navedene usluge ulažu se značajna novčana sredstva u mnogim zemljama, stoga ona imaju značajan utjecaj na opseg i prirodu usluga profesionalnog usmjeravanja koje su dostupne građanima (Sultana i Watts, 2006.).

U studiji o razvoju usluga profesionalnog usmjeravanja u europskim javnim službama za zapošljavanje (Sultana i Watts, 2006.) predlaže se podjela na četiri aspekta usluga profesionalnog usmjeravanja:

- personalizaciju usluga;
- pažnju posvećenu procjeni osobnih potencijala i profesionalnih sklonosti;
- pažnju posvećenu strategijama dugoročnog upravljanja karijerom i vještinama upravljanja karijerom (CMS), čime se pokušava osigurati buduća zapošljivost;
- pažnju posvećenu pomaganju osobama da osmisle vlastiti profesionalni plan.

Profesionalno usmjeravanje ima tri međusobno povezane komponente: profesionalno informiranje (sustavno pružanje različitih informacija u vezi s izborom zanimanja i zapošljavanja),

Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

profesionalno savjetovanje (usklajivanje psihofizičkih karakteristika pojedinca s objektivnim zahtjevima dalnjeg školovanja i mogućnosti zapošljavanja) te praćenje (kojim se provjerava uspješnost primijenjenih metoda i postupaka).

Sultana (2011.) ukazuje na činjenicu kako danas postoji određena dioba između težnje da profesionalno usmjeravanje postavi dugoročne ciljeve, povezane s cjeloživotnim učenjem i održivom zapošljivošću, te pritiska na službe za profesionalno usmjeravanje da se usmjere na kratkoročne ciljeve (u cilju zapošljavanja nezaposlenih u što kraćem mogućem roku, upisa u pojedine obrazovne programe i slično).

Učinkovito profesionalno usmjeravanje dugoročno daje pozitivne rezultate, ali njegovo istraživanje je dugotrajan proces s nizom čimbenika koji djeluju kao intervenirajuće varijable. Dva najpoznatija istraživanja koja su potvrdila efikasnost profesionalnog usmjeravanja su „Londonski“ i „Birminghamski“ eksperimenti koji su pokazali se da osobe koje su slušale savjet dobiven profesionalnim usmjeravanjem dulje zadržavaju posao, zadovoljnije su poslom i poslodavci su zadovoljniji njima (prema Šverko, 2000.).

Novija istraživanja kao najčešći indikator uspješnosti profesionalnog usmjeravanja uzimaju mjeru prosječne veličine učinka intervencije, tj. indeks stupnja učinkovitosti programa za razvoj karijere u usporedbi s izostankom intervencije. Meta-analitičke studije ukazuju na indekse koji se kreću od 0,3 (Whiston, 1998. prema Whiston, Buck 2008) do 0,65 (Oliver i Spokane, 1988).

Potrebno je pri tome navesti i određena ograničenja u provedbi takvih istraživanja:

- prevladavaju istraživanja provedena u SAD-u;
- različite razine i vrste intervencija
- različit broj intervencija
- stručnost i specijalizacija edukatora

Zaključno, većina autora se slaže kako su najučinkovitiji programi profesionalnog usmjeravanja oni uskladieni s kulturnim kontekstom i gospodarskim uvjetima (Sultana i Watts 2004. prema Whiston, Buck 2008). Navedeno ukazuje kako je pri kreiranju i provedbi aktivnosti profesionalnog usmjeravanja te sustava profesionalnog usmjeravanja općenito od presudne važnosti međuinstitucionalna suradnja dionika iz područja zapošljavanja, obrazovanja i socijalne uključenosti.

1.2. Profesionalno usmjeravanje u Republici Hrvatskoj

Institucionalizirani počeci profesionalnog usmjeravanja u svijetu vezuju se uz osnivače i prve praktičare koji su po usmjerenu bili psiholozi (Ured za profesionalno usmjeravanje, Boston, 1908., prema Koren, 2007.). Daljnji razvitak profesionalnog usmjeravanja usko je vezan s napretkom psihološke teorije i prakse kakvu danas znamo, a posebno s razvojem diferencijalne psihologije i psihotehnike te izradom psiholoških mjernih instrumenata.

Prva ustanova za profesionalno usmjeravanje u Republici Hrvatskoj osnovana je na inicijativu psihologa dr. Ramira Bujasa. Dana 19. lipnja 1931. godine donesen je Statut o uspostavi „Stanice za savjetovanje pri izboru zvanja“ u okviru Zavoda za unapređivanje obrta Komore za trgovinu, industriju i obrt u Zagrebu. Početak rada Stanice za savjetovanje pri izboru zvanja može se smatrati počecima razvoja stručnog upravljanja ljudskim potencijalima u Hrvatskoj.

Danas, 80 godina kasnije, aktivnosti profesionalnog usmjeravanja Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u radu s nezaposlenim osobama i tražiteljima zaposlenja te učenicima osnovnih i srednjih škola predstavljaju alat politike tržišta rada te doprinose usklajivanju vještina traženih na tržištu rada.

1.3. Profesionalno usmjeravanje u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

Za uspješno izvršavanje svrhe profesionalnog usmjeravanja potreban je timski rad pedagoga, psihologa, liječnika specijalista medicine rada i stručnih suradnika u školama i sustavu obrazovanja. Ujedno je potrebna i uspješna suradnja različitih institucija u sektorima obrazovanja i zapošljavanja - Hrvatski zavod za zapošljavanje, škole, fakulteti i druge obrazovne institucije, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Gradski ured za obrazovanje, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Hrvatska gospodarska komora, Obrtnička komora te razne udruge koje pokrivaju djelatnosti ljudskog rada (udruženja poslodavaca, Roma, osoba s invaliditetom i dr.), ali i mnoge međunarodne institucije.

Hrvatski zavod za zapošljavanje javna je ustanova koja obavlja poslove iz svoje djelatnosti kroz Središnji ured, 22 područna urede i 96 ispostava. Nadzor nad zakonitošću rada i općim aktima Zavoda obavlja Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. Razvoj usluga Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje prema različitim skupinama korisnika temelji se na primjeni zakonskih propisa u području posredovanja pri zapošljavanju, profesionalne rehabilitacije, obrazovanja i dr. te primjeni svih zakonskih akata kojima se definira ustroj i rad Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uključujući Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 80/08, 94/09, 121/10), Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 143/02, 33/05), Pravilnik o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad (NN 39/09) i dr. Djelovanje Zavoda određeno je i Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja 2011.-2012. Zavod svoje aktivnosti planira i obavlja sukladno smjernicama i ciljevima definiranim u Strateškom planu Zavoda za razdoblje od 2008. do 2011. godine.

U svrhu praćenja ostvarenja postavljenih ciljeva, mjera i aktivnosti postavljaju se standardi kvalitete i definiraju potrebne kompetencije savjetnika Zavoda u svim ključnim i potpornim procesima. Također su utvrđeni i analiziraju se pokazatelji uspješnosti ključnih poslovnih procesa. Tijekom 2011. planira se donošenje Strateškog plana Zavoda za razdoblje 2011.- 2013.

Priprema za zapošljavanje uključuje:

- 1) cjeloživotno profesionalno usmjeravanje
- 2) upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla
- 3) obrazovanje za zapošljavanje
- 4) profesionalnu rehabilitaciju

Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje jedan je od alata politike zapošljavanja koji služi usklađivanju ponude i potražnje na tržištu rada. Proces profesionalnog usmjeravanja obuhvaća procjenu sposobnosti, vještina i znanja radi zapošljavanja, obrazovanja ili upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju, te unapređenje znanja i vještina upravljanja karijerom i aktivnog traženja posla kroz grupna i individualna savjetovanja.

Vještine upravljanja karijerom su vještine koje ljudima omogućavaju upravljanje razvojem vlastite karijere, a odnose se na načine prikupljanja i korištenja informacija o sebi, obrazovanju i svijetu rada kao i na vještine potrebne za donošenje i provođenje odluka i realizaciju karijernih prijelaza (iz obrazovnog sustava u svijet rada, s posla na posao, i drugo). Omogućavaju pojedincima da na strukturirani način prikupljaju, analiziraju, sintetiziraju i organiziraju informacije o sebi, obrazovanju i zanimanjima te donose odluke o razvoju vlastite karijere, a time i svoje budućnosti.

Osnovne aktivnosti cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja su:

- profesionalno informiranje - podrazumijeva traženje i prikupljanje informacija važnih za donošenje odluke o odabiru zvanja, zanimanja i područja rada kao i za planiranje daljnog profesionalnog razvoja; može biti pismeno, usmeno ili samo-informiranje, te se provodi individualno i grupno

**Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.**

- profesionalno savjetovanje - pomaže osvijestiti vlastite mogućnosti te donijeti odluke o najprimjerenijem izboru obrazovanja, zapošljavanja ili profesionalne rehabilitacije. Savjetovanje može biti individualno i grupno, a po potrebi u svrhu procjene radne sposobnosti može uključivati psihološko testiranje i liječnički pregled specijalista medicine rada.

Prilikom traženja posla poželjno je razmisliti o svojim znanjima i vještinama, te uskladiti vlastita očekivanja i planove s potrebama na tržištu rada. Upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla podrazumijeva usvajanje vještina upravljanja aktivnostima traženja posla, njihovog planiranja, samo-informiranja i informiranja kao i kontinuirano praćenje natječaja za posao te unapređivanje vještina upravljanja karijerom.

Obrazovne aktivnosti nezaposlenih osoba organiziraju se radi unapređenja zapošljivosti, te usklađivanja kompetencija nezaposlenih osoba s trenutnim i prognoziranim potrebama na tržištu rada. Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi obrazovne aktivnosti u okviru mjera aktivne politike zapošljavanja (financiranje i sufinanciranje zapošljavanja i obrazovanja), ali i u suradnji s jedinicama lokalne i regionalne (područne) samouprave, te unutar različitih EU projekata.

Profesionalna rehabilitacija sastoji se od niza postupaka koji su namijenjeni nezaposlenim osobama s invaliditetom kojima se osigurava stjecanje znanja i vještina potrebnih za zapošljavanje ili pak zadržavanje postojećeg zaposlenja. U provedbi aktivnosti profesionalne rehabilitacije naglasak se stavlja na individualizirani pristup nezaposlenoj osobi. U suradnji sa savjetnicima za profesionalno usmjeravanje obavlja se procjena radne sposobnosti nezaposlene osobe s invaliditetom. Nezaposlenim osobama s invaliditetom omogućeno je i sudjelovanje u različitim oblicima grupnog savjetovanja prilagođenim s obzirom na vrstu invalidnosti. Svrha ovih aktivnosti je poticanje aktivnog pristupa traženju posla, te ostvarivanje socijalne i psihološke potpore.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovoga rada je ukazati na strukturu profesionalnih namjera učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj za šk. godinu 2009./2010. i 2010./2011.

Također, željelo se ispitati koliko je učenika koristilo usluge profesionalnog usmjeravanja prilikom upisa u srednju školu kao i percipiranu korist. Dodatno je ispitana potreba za stručnom pomoći kao i vrstom pomoći u procesu donošenja profesionalne odluke o nastavku obrazovanja i/ili zapošljavanja. Ujedno su analizirane procjene razrednika o zastupljenosti i vrsti teškoća u učenju i/ili ponašanju u obje školske godine.

Načinjena je i usporedba rezultata anketiranih učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2009./2010. i školsku godinu 2010./2011. s obzirom na procijenjenu potrebu učenika za stručnom pomoći pri odabiru zanimanja (u Prilogu).

Pri tome je dan prikaz rezultata za školsku godinu 2009./2010. i 2010./2011., kao i dodatne analize na temelju prikupljenih anketa svih učenika u ove dvije generacije. U dodatnim analizama prikazan je utjecaj različitih varijabli (kao što su zadovoljstvo odabirom srednje škole, primljenim uslugama profesionalnog usmjeravanja i sl.) na profesionalne namjere učenika ili poteškoće s kojima se susreću u procesu odabira zanimanja.

3. METODOLOGIJA

Istraživanje profesionalnih namjera učenika završnih razreda srednje škole provedeno je u razdoblju od listopada do prosinca 2009. i 2010. godine, u 22 područna ureda Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Analiza rezultata anketa provodi se na sljedećim razinama:

- individualna - prikupljanje relevantnih podataka o pojedinom učeniku u svrhu individualnog savjetovanja i/ili informiranja
- regionalna - identifikacija različitih ciljnih skupina s obzirom na vrste usluga profesionalnog usmjeravanja
- nacionalna - identifikacija profesionalnih namjera učenika srednje škole u svrhu kreiranja Preporuke za obrazovnu i upisnu politiku

Područni uredi Zavoda organizirali su provedbu anketa u suradnji sa srednjim školama, odnosno stručnim suradnicima škola. Oni su organizirali popunjavanje anketa među učenicima te popunjene anketne listove dostavili područnim uredima Zavoda.

Nakon povrata anketa, savjetnici za profesionalno usmjeravanje su izvršili unos rezultata u informatičku aplikaciju za unos anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole. Područni uredi koji su na svom području imali manju populaciju učenika najčešće su unosili podatke iz svih vraćenih anketnih listova, dok veći područni uredi uslijed ograničenih administrativnih resursa unose dio podataka anketa prema metodi slučajnog odabira. Zaprimljene ankete se u informatičku aplikaciju za unos anketa unose prema unaprijed određenom kvotnom uzorku s obzirom na području djelovanja pojedinog područnog ureda.

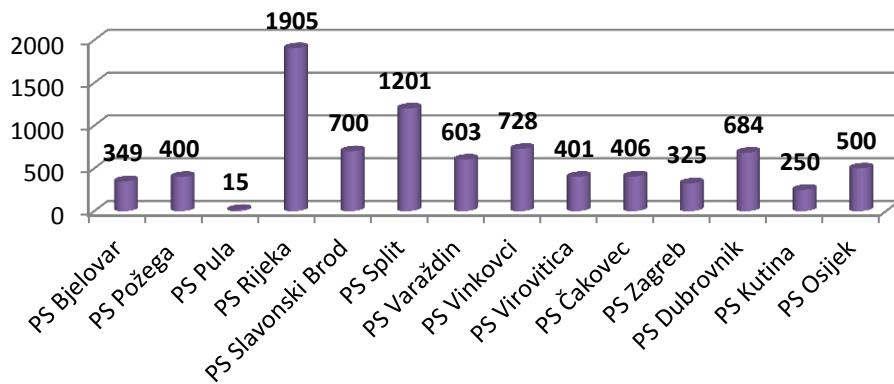
Središnji ured Zavoda zatim je izvršio ujednačavanje načina unosa podataka od strane područnih ureda u standardizirani obrazac u programu SPSS (Statistički program za društvene znanosti), a pojedine varijable iz ankete su pri tom rekodirane kako bi se ujednačile s drugima.

Budući da je informatička aplikacija za unos anketa u testnoj fazi, pojedini područni uredi nisu u nju unosile rezultate popunjениh anketa, već su ih naknadno dostavili Središnjem uredu. Te rezultate nije bilo moguće uzeti u obzir prilikom obrade rezultata prikupljenih informatičkom aplikacijom.

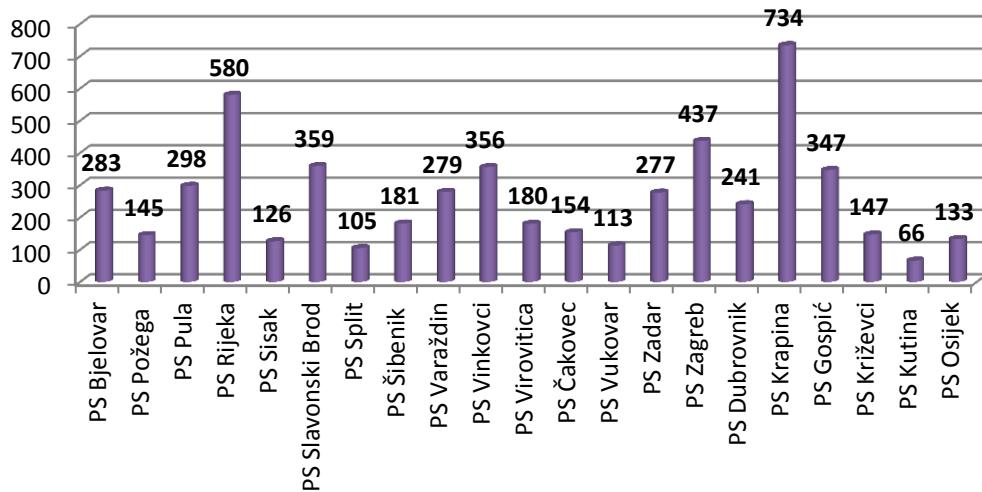
Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

3.1. Sudionici istraživanja i postupak

U sklopu statističke obrade podataka iz anketnih listova, uključeno je 8480 učenika završnih razreda srednje škole u šk. god. 2009./2010. te 5542 učenika završnih razreda srednje škole u šk. god. 2010./2011. s područja Republike Hrvatske. U nastavku teksta se nalaze podaci o broju anketa o profesionalnim namjerama učenika srednjih škola unesenih u informatičku aplikaciju u šk. god. 2009/2010. i 2010./2011. prema područnim uredima.

Grafički prikaz br. 1. Broj unesnih anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednjih škola u šk. god. 2009/2010. po područnim uredima

Grafički prikaz br. 2. Broj unesnih anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednjih škola u šk. god. 2010/2011. po područnim uredima

3.2. Mjerni instrument

Anketni list konstruirali su djelatnici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje s ciljem identifikacije učenika kojima je potreban stručni savjet u izboru zanimanja ili nastavka školovanja, a uporabi je na području cijele Republike Hrvatske. Anketiranje učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola o njihovim profesionalnim namjerama prvi je korak u provođenju procesa profesionalnog usmjeravanja.

Provedbom anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednjih škola prikupljaju se sljedeći podaci:

1. *Dosadašnji školski uspjeh učenika*
2. *Zdravstveni status*
3. *Interesi i hobiji učenika*
4. *Korištenje usluga profesionalnog usmjeravanja pri upisu u srednju školu*
5. *Zadovoljstvo izborom srednje škole*
6. *Namjere učenika nakon završene srednje škole*
7. *Potrebe za stručnom podrškom u procesu donošenja odluke*
8. *Procjena razrednika o vrsti i zastupljenosti izrazitih sposobnosti i interesa kao i teškoća u učenju i/ili ponašanju*
9. *Socio-ekonomski status roditelja učenika*

Anketne upitnike popunjavaju učenici i njihovi razrednici. Preciznije, podaci sadržani u točkama 1. - 5. prikupljaju se popunjavanjem ankete od strane učenika, dok se podaci koji se odnose na točke 6., 7. i 8. dobivaju od njihovih razrednika.

Obrazac se sastoji od dva dijela:

1. dio - popunjavaju učenici (demografski podaci - dob, spol, vrsta obrazovnog programa koji pohađa i dr. te profesionalne namjere - profesionalni planovi, potreba za stručnom pomoći)
2. dio - popunjava razrednik ili stručni suradnik (psihosocijalne karakteristike – razina obrazovanja i socio-ekonomski status roditelja, postojanje izrazitih sposobnosti ili teškoća)

Upravo se takav način primjene ankete pokazao korisnim iz više razloga:

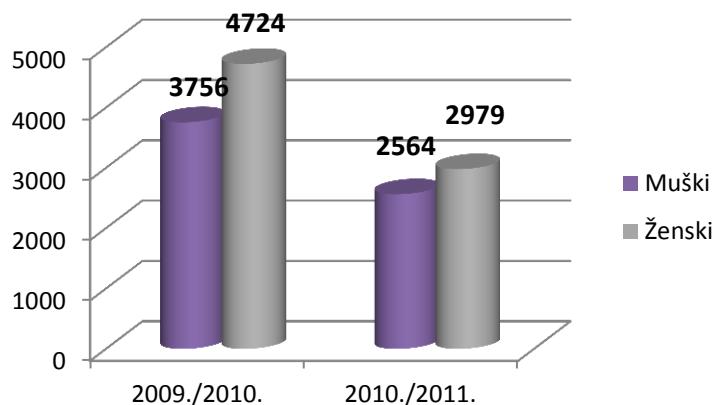
1. identificiraju se učenici koji imaju potrebu za stručnom podrškom savjetnika za profesionalno usmjeravanje u procesu donošenja odluke o budućem obrazovanju/zanimanju
2. utvrđuju se i analiziraju profesionalne namjere učenika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini u kontekstu obrazovne ponude i zahtjeva tržišta rada
3. informiraju se relevantni dionici iz područja obrazovanja i gospodarstva na lokalnim razinama i nacionalnoj razini o profesionalnim namjerama učenika s ciljem utjecanja na donošenje obrazovne politike.

Vrste zdravstvenih i razvojnih teškoća kakve djelomično su preuzete iz Orientacijske liste vrsta i stupnjeva teškoća u razvoju koja je sastavni je dio Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 59/90).

4. REZULTATI I RASPRAVA

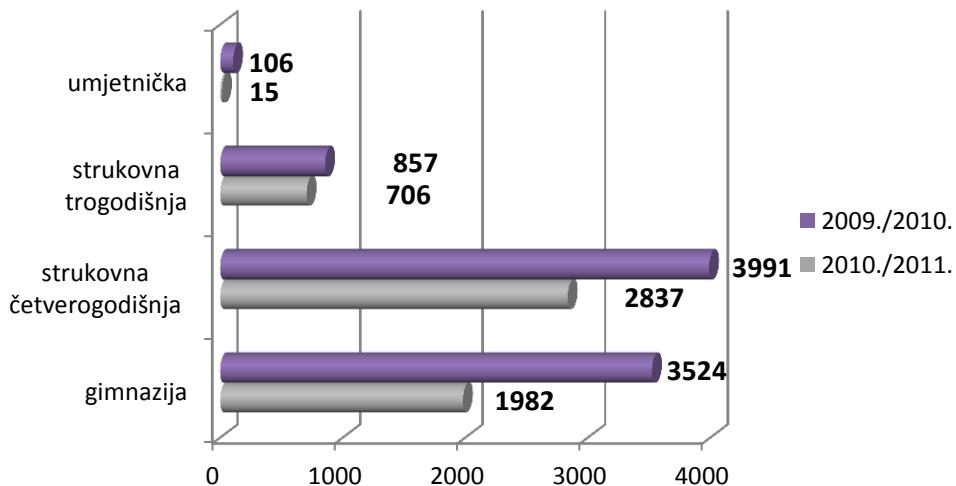
4.1. Socio-demografska obilježja uzorka

4.1.1. Socio-demografska obilježja učenika

Grafički prikaz br. 3. Udio ženskih i muških učenika završnih razreda srednje škole prema podacima u šk. god. 2009/2010. i 2010./2011.

Iz grafičkog prikaza je vidljivo kako je postotni udio učenica veći od udjela učenika u šk. god. 2009/2010. i u 2010./2011. Postotak učenica u šk. god. 2009./2010. iznosi 55,71% dok taj postotak u šk. god. 2010./2011. iznosi 53,74%.

Grafički prikaz br. 4. Podaci o zastupljenosti pojedinih vrsta srednjih škola prema podacima u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Iz priloženih podataka o vrsti srednje škole je vidljivo kako su postotni udjeli škola koje učenici pohađaju relativno razmjeri u obje šk. godine.

U šk. godini 2009./2010. udio učenika u gimnazijama iznosio je 41,57% dok je u šk. god 2010./2011. taj udio iznosio 35,78%. U obje generacije učenika najveći je postotni udio učenika strukovnih četverogodišnjih škola. U šk. god. 2009./2010. od ukupnog broja unesenih anketa 47,07 % učenika je izjavilo kako pohađa strukovnu četverogodišnju školu u usporedbi s 51,21% učenika unesenih u šk. god. 2010./2011.

Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Trogodišnju strukovnu školu pohađalo je 10,11% unesenih učenika u šk. god. 2009./2010. i 12,74% učenika u šk. god. 2010./2011. Najmanji udio u obje šk. godine čine umjetničke škole. U šk. god. 2009./2010. postotak učenika koji pohađaju umjetničke srednje škole iznosi 1,25 dok u šk. god. 2010./2011. taj postotak iznosi 0,27%.

Navedeni postotni udjeli učenika završnih razreda pojedinih vrsta srednjih škola nisu sukladni podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za školsku godinu 2010./2011. Iz podataka je vidljivo kako je u uzorku učenika završnih srednje škole prema aplikaciji Istraživanje profesionalnih namjera učenika srednje škole 25% više učenika gimnazije u odnosu na podatke MZOS-a. Nadalje, primjetna je i značajna razlika u broju učenika strukovnih trogodišnjih škola. U aplikaciju je uneseno 50% manje podataka o učenicima trogodišnjih strukovnih škola od referentnog postotka za uzorak učenika strukovnih trogodišnjih škola kojeg je identificirao MZOS.

Tablica 1. Postotni udjeli pojedinih vrsta srednjih škola prema podacima HZZ-a i MZOS-a u šk. godini 2010./2011.

Vrsta srednje škole	Postotni udio	
	HZZ	MZOS
Gimnazija	36	27
Umjetnička	0,3	2
Strukovna 4-god.	51	44
Strukovna 3-god.	12	26

4.1.2. Školski uspjeh učenika

U tablicama u nastavku navedeni su podaci o postignutom općem uspjehu u 1., 2. i 3. razredu srednje škole prema izjavama učenika. Prema ovim podacima između 45-50 % učenika u šk. godini 2009./2010. i 2010./2011. je postiglo „vrlo dobar“ uspjeh ako uzmemo u obzir sve navedene razrede srednje škole dok izjave o „nedovoljnem“ uspjehu ne prelaze niti 1%. Oko trećine učenika obje generacije izjavljuje o dobrom uspjehu kroz sva tri navedena razreda srednje škole. Trendovi u izjavama o postignutom općem uspjehu su vrlo slični za obje generacije uzimajući u obzir sve navedene razrede srednje škole.

Iako je očekivana normalna distribucija ocjena od nedovoljan (1) do odličan (5), pri čemu bi najveći dio učenika imao ocjene dobar (3) a najmanji nedovoljan (1) ili odličan (5), iz tabelarnih prikaza je vidljivo kako postoji pomak rezultata prema višim vrijednostima, odnosno kako učenici u većini slučajeva iskazuju školski uspjeh kao odličan (5) ili vrlo dobar (4).

Tablica 2. Izjave učenika o postignutom općem uspjehu u 1., 2., i 3. razredu u šk. godini 2009./2010.

Školski uspjeh	3.razred		2.razred		1.razred	
	frekvencija	%	frekvencija	%	frekvencija	%
nedovoljan	7	0,09	0	0,00	0	0,00
dovoljan	183	2,38	166	2,00	134	1,61
dobar	2265	29,45	2757	33,25	2821	33,98
vrlo dobar	3537	45,99	3768	45,44	3883	46,77
izvrstan	1699	22,09	1601	19,31	1465	17,64
Bez odgovora	789	100,00	188	100,00	177	100,00

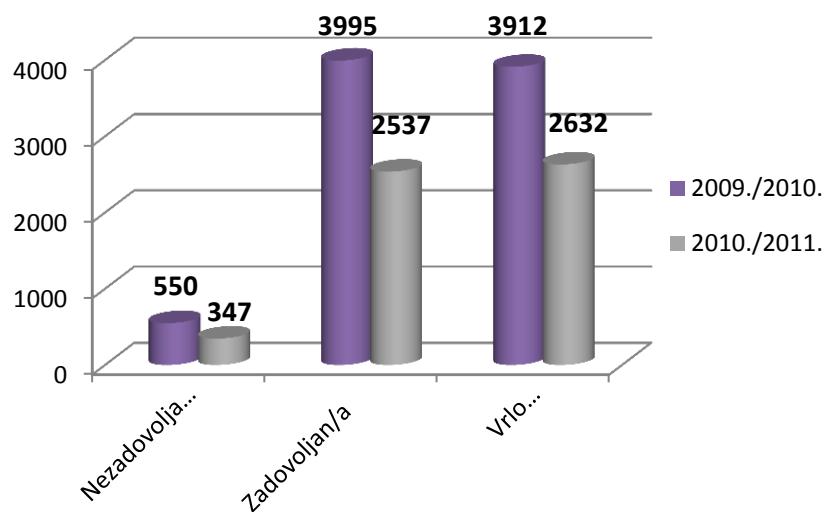
Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Tablica 3. Izjave učenika o postignutom općem uspjehu u 1., 2., i 3. razredu u šk. godini 2010./2011.

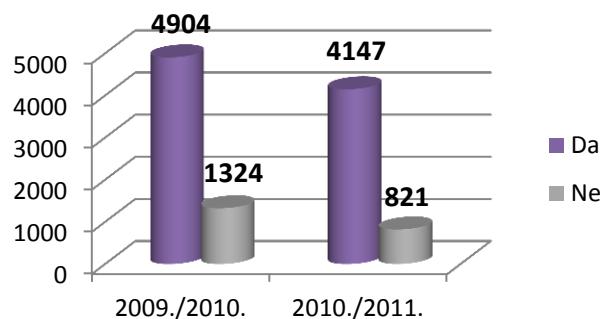
Školski uspjeh	3.razred		2.razred		1.razred	
	frekvencija	%	frekvencija	%	frekvencija	%
nedovoljan	4	0,08	0	0,00	0	0,00
dovoljan	78	1,61	119	2,20	104	1,92
dobar	1246	25,65	1838	34,01	1804	33,32
vrlo dobar	2366	48,70	2471	45,72	2608	48,17
izvrstan	1164	23,96	977	18,08	898	16,59
Bez odgovora	684	100,00	138	100,00	127	100,00

4.1.3. Zadovoljstvo izborom srednje škole i zanimanja

Anketom je ujedno ispitano i zadovoljstvo učenika izborom srednje škole. Zadovoljstvo izborom škole izrazilo je 47,24% učenika u šk. god. 2009./2010., dok je u sljedećoj šk. godini to izjavilo 45,99% učenika. Zaključujemo kako je velika većina učenika zadovoljna i vrlo zadovoljna izborom srednje škole. Tako je u šk. god. 2009./2010. postotni udio tih izjava iznosio 93,50%, a u sljedećoj šk. god. 93,71%. Postotni udio učenika koji je nezadovoljan izborom srednje škole u šk. godini 2009./2010. iznosio 6,5% dok je u sljedećoj školskoj godini taj udio iznosio 13,18%.

Grafički prikaz br. 5. Izjave o stupnju zadovoljstvu učenika izborom srednje škole za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Grafički prikaz br.6. Podaci o tome da li učenici namjeravaju raditi poslove zanimanja za koja su se educirali za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Iz podataka prikazanih u grafičkom prikazu br. 6. vidljivo je kako je 78,74% učenika u šk. god. 2009./2010. izjavilo kako namjerava raditi poslove zanimanja za koje su se školovali u usporedbi s 83,47% učenika u sljedećoj školskoj godini. Istimemo da više od 25% učenika u šk. god. 2009./2010. nije odgovorilo na ovo pitanje. Ipak možemo zaključiti kako velika većina učenika koji su odgovorili na pitanje namjerava nastaviti s radom u sektoru u kojem su se školovali.

4.1.4. Socio-ekonomска обилježја roditelja učenika

Iz grafičkih prikaza u nastavku je vidljivo kako veliki broj odgovora stupnju obrazovanja roditelja nedostaje. Točnije, nisu dostupni podaci o završenom stupnju obrazovanja za više od jedne trećine u obje školske godine i u skupini majki i u skupini očeva. Tendencije raspodjele prema razinama obrazovanja za postojeće podatke su vrlo slične i za majke i očeve osim za obrazovnu razinu završene osmogodišnje škole. Postotak majki koje su završile osnovnu školu iznosi 8,87% za šk. godinu 2009./2010. i 8,45% za šk. god. 2010./2011. u usporedbi s postotcima za očeve (4,82 i 4,31%)

Tablica br. 4. Deskriptivni podaci o razini obrazovanja očeva učenika u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

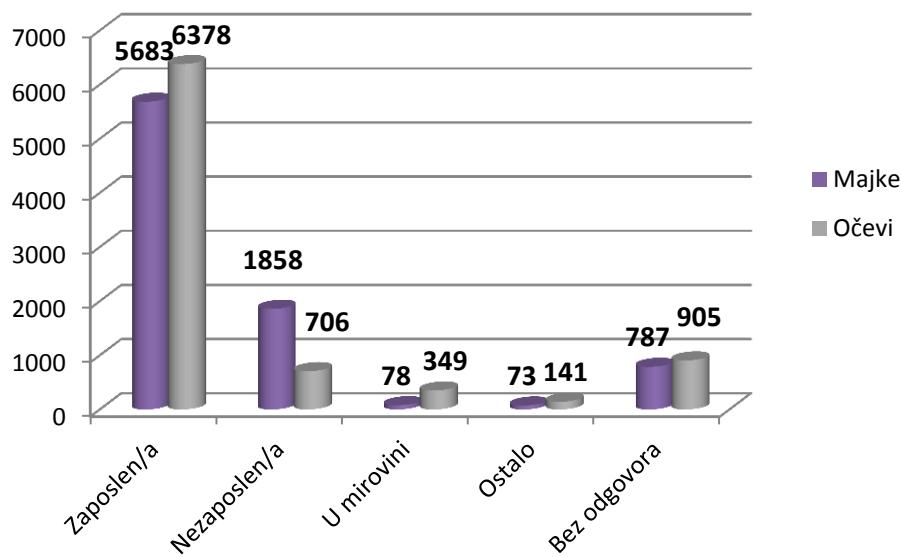
Razina obrazovanja oca	2009./2010.	%	2010./2011.	%
Nepotpuna osmogodišnja škola	12	0,14	5	0,09
Osmogodišnja škola	409	4,82	239	4,31
Srednja škola	3910	46,12	2404	43,28
Sveučilišni ili stručni studij	1180	13,92	528	9,53
Bez odgovora	2968	35	2366	42,58
UKUPNO	8479	100,00	5542	100,00

Tablica br. 5. Deskriptivni podaci o razini obrazovanja majki učenika u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Razina obrazovanja majke	2009./2010.	%	2010./2011.	%
Nepotpuna osmogodišnja škola	12	0,14	10	0,18
Osmogodišnja škola	752	8,87	463	8,45
Srednja škola	3850	45,41	2276	41,27
Sveučilišni ili stručni studij	1039	12,25	504	9,08
Bez odgovora	2826	33,33	2289	41,40
UKUPNO	8479	100,00	5542	100,00

Iz grafičkog prikaza na sljedećoj stranici je vidljivo kako je najveći postotni udio i očeva i majki učenika u šk. god. 2009./2010. zaposleno (67% majki i 75,22% očeva). Tendencije raspodjele statusa su vrlo slične za majke i očeve s tim da je postotni udio nezaposlenih majki (22%) nešto veći od udjela nezaposlenih očeva (8,33%). I u ovoj skupini podataka je vidljivo kako određeni broj podataka nedostaje. Nisu uneseni podaci o statusu za 9% majki odnosno 10, 67% očeva u šk. god. 2009./2010.

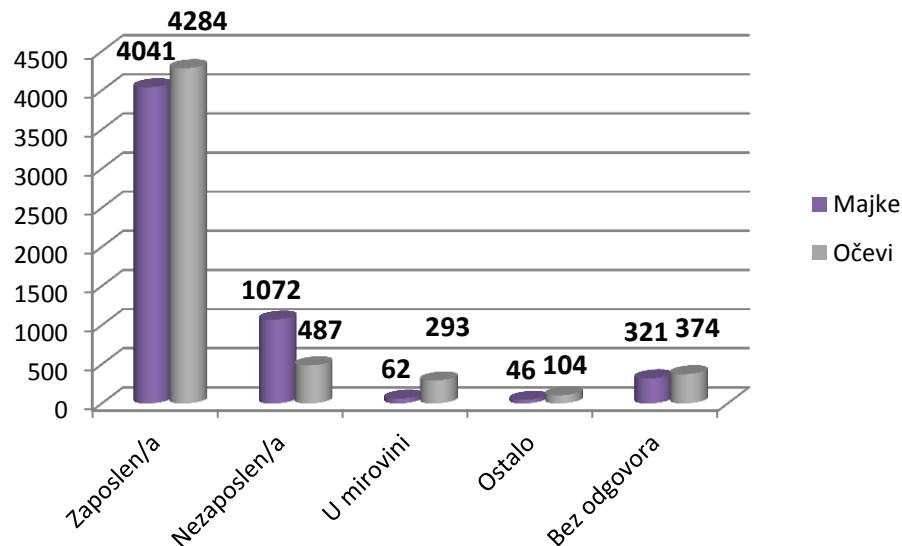
Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
 šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Grafički prikaz br. 7. Podaci o statusu (ne)zaposlenosti očeva i majki učenika u šk. god. 2009./2010.

Iz grafičkog prikaza br. 6. proizlazi kako je najveći postotni udio i očeva i majki učenika u šk. god. 2010./2011. zaposleno (72,92% majki i 77,30% očeva). Tendencije raspodjele statusa su vrlo slične za majke i očeve kao i u podacima za šk. godinu 2009./2010. s tim da je i u ovoj skupini podataka postotni udio nezaposlenih majki (19,34%) nešto veći od udjela nezaposlenih očeva (8,79%).

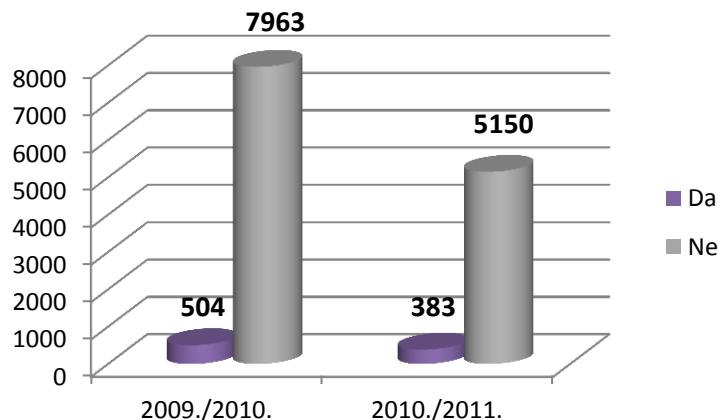
I u ovoj skupini podataka je vidljivo kako određeni broj podataka nedostaje. Nisu uneseni podaci o statusu 5,79% majki odnosno 6,75% očeva u šk. god. 2010./2011.

Grafički prikaz br. 8. Podaci o statusu (ne)zaposlenosti očeva i majki učenika u šk. god. 2010./2011.

4.1.5. Vrsta i zastupljenost zdravstvenih teškoća u uzorku učenika

Iz grafičkog prikaza udjela učenika sa zdravstvenim teškoćama vidljivo je kako su navedeni postotni udjeli razmijerni u obje generacije. Tako udio učenika sa zdravstvenim teškoćama u šk. god. 2009./2010. iznosi 5,95%, a u sljedećoj šk. god. 6,92%.

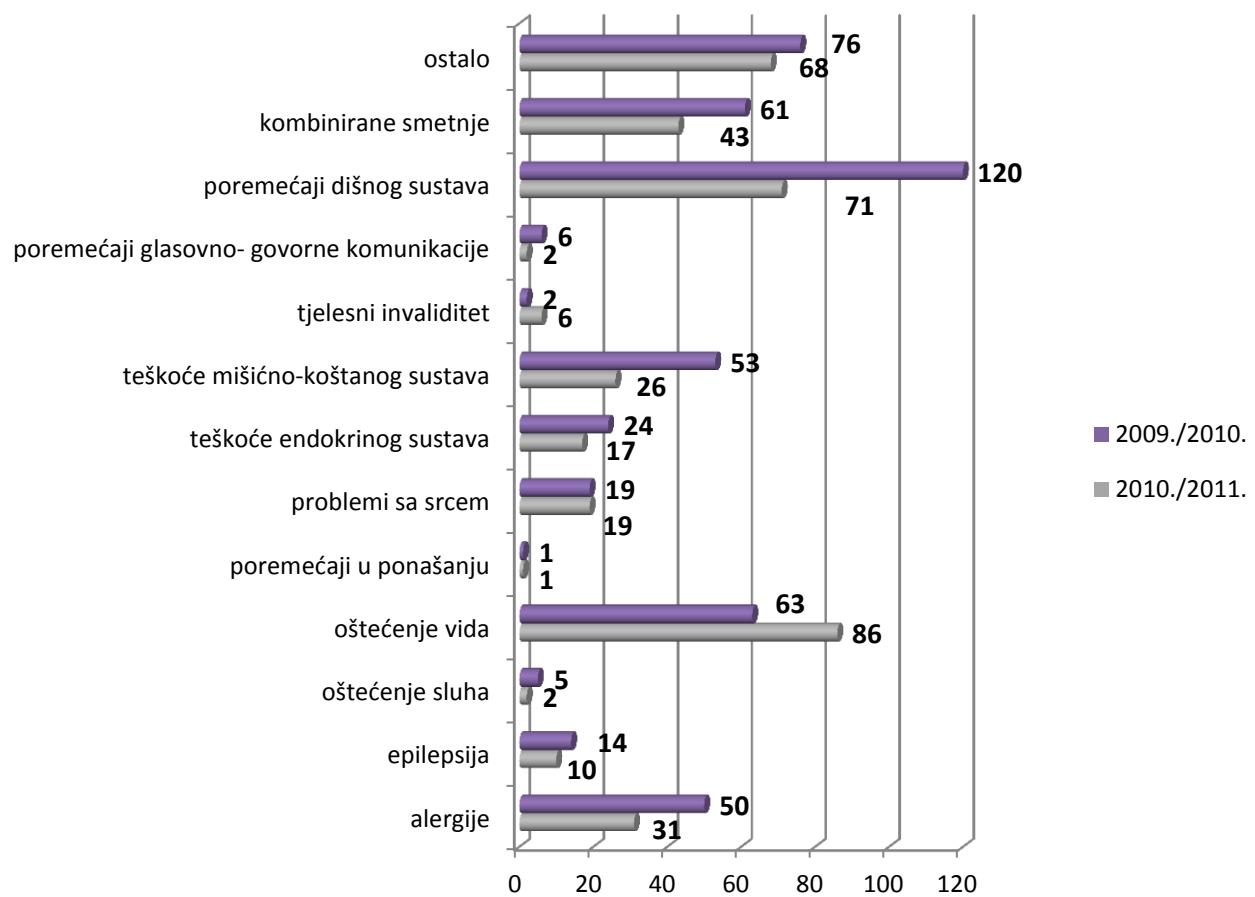
Grafički prikaz br. 9. Udio učenika sa zdravstvenim teškoćama prema unesenim podacima u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

U grafičkom prikazu na sljedećoj stranici su prikazane vrste zastupljenih zdravstvenih teškoća prema izjavama učenika. Najveće postotne udjele u obje generacije imaju poremećaji dišnog sustava i oštećenja vida. Udio učenika s poremećajima dišnog sustava u šk. godini 2009./2010. iznosi je 28,34%, a u sljedećoj šk. godini 18,59%. Udio učenika s oštećenjima vida iznosi je 12,75% za učenike u šk. god. 2009./2010. te 22,51% za učenike u šk. god. 2010./2011.

Relativno su visoki i udjeli učenika koji su izabrali odgovor „ostalo“. 15,38% učenika šk. god. 2009./2010. navodi da ima teškoće koje nisu navedene u upitniku u usporedbi s 17,80% učenika u sljedećoj šk. godini. Znatni postotni udio učenika navodi kako ima više od jedne zdravstvene teškoće ili oštećenja, dok u sljedećoj generaciji taj postotak iznosi 11,26%.

Najmanji broj učenika navodi kako imaju oštećenja sluha, poremećaje glasovno-govorne komunikacije, tjelesni invaliditet ili poremećaje u ponašanju u postotnim udjelima manjim od 5% za obje školske godine za svaku od navedenih zdravstvenih teškoća.

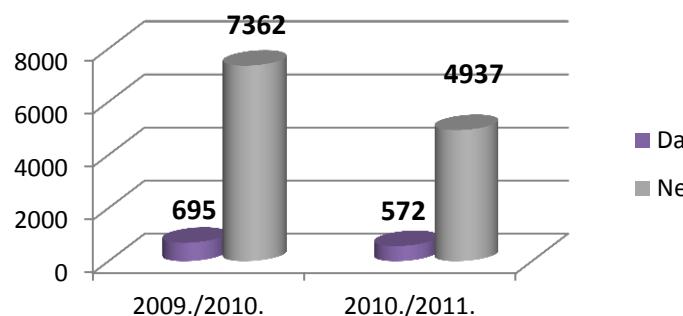
Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Grafički prikaz br. 10. Vrste zdravstvenih teškoća prema izjavama učenika završnih razreda srednjih škola u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

4.2. Profesionalne namjere učenika

4.2.1. Korištenje usluga i procjena korisnosti profesionalnog usmjeravanja

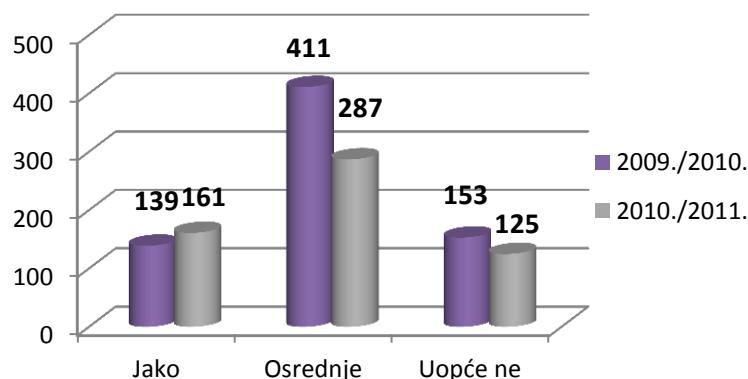

Grafički prikaz br. 11. Podaci o učenicima koji su prilikom upisa u srednju školu koristili usluge profesionalnog usmjeravanja za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Iz grafičkog prikaza br. 11. vidljivo je kako su udjeli učenika koji su koristili usluge profesionalnog usmjeravanja razmjerni u obje školske godine. Tako je postotni udio učenika koji su koristili usluge profesionalnog usmjeravanja prilikom upisa u srednju školu u šk. godini 2009./2010. iznosio 8,63% dok je za šk. god. 2010./2011. on iznosio 10,38%. Potrebno je navesti kako 5% učenika od ukupnog uzorka u šk. god. 2009./2010. nije odgovorilo na ovo pitanje.

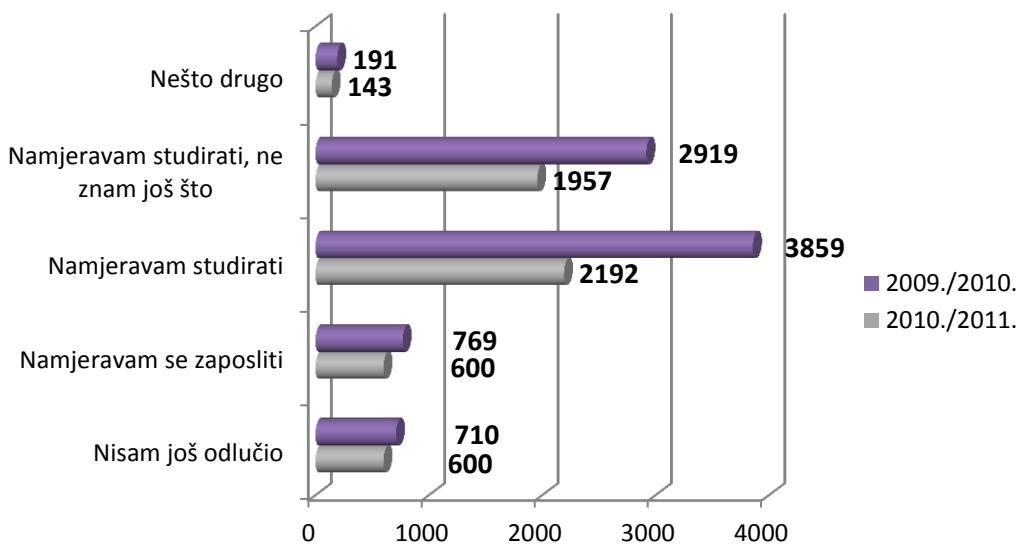
U grafičkom prikazu u nastavku se nalaze podaci o tome koliko je učenicima korištenje usluga profesionalnog usmjeravanja pomoglo prilikom izbora srednje škole. Više od polovine učenika, točnije njih 58,56% u šk. god. 2009./2010. je izjavilo kako su im usluge profesionalnog usmjeravanja osrednje pomogle prilikom izbora dok je udio tih učenika u šk. god. 2010./2011. iznosio 50,09%. Jedna petina učenika (20%) u šk. god. 2009./2010. je izjavila kako su im usluge jako pomogle prilikom izbora dok je taj postotak za učenike šk. god. 2010./2011. bio nešto veći i iznosio je 28,10%. Možemo zaključiti kako velika većina učenika izjavljuje da su im usluge profesionalnog usmjeravanja pomogle prilikom izbora srednje škole. Tako je 78,24% učenika u šk. god. izjavilo da su im usluge profesionalnog usmjeravanja osrednje i jako pomogle dok je to isto izjavilo 78,18% učenika u šk. godini 2010./2011.

Jedna petina učenika jedne i druge generacije je izjavila kako im usluge profesionalnog usmjeravanja uopće nisu pomogle prilikom izbora srednje škole. Točnije, 21,76% učenika u šk. godini 2009./2011. izjavilo je kako im usluge profesionalnog usmjeravanja nisu pomogle pri izboru dok je isto utvrdilo 21,82% učenika sljedeće generacije.

Grafički prikaz br. 12. Izjave o tome koliko je profesionalno usmjeravanje pomoglo učenicima pri donošenju odluke o upisu u srednju školu za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

4.2.2. Namjere učenika nakon završetka srednje škole

Grafički prikaz br. 13. Podaci o tome što učenici namjeravaju nakon završetka srednje škole za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Iz priloženog grafičkog prikaza možemo vidjeti kako je više od tri četvrtine učenika u obje generacije namjeravalo studirati. Bez obzira jesu li odabrali smjer studiranja ili su još neodlučni 80,23% učenika u šk. god. 2009./2010. namjeravalo je studirati dok je taj postotak u šk. godini 2010./2011. iznosio 75,54%.

Postotak učenika koji je namjeravao studirati, ali su bili neodlučni u kojem području iznosi 34,55% za učenike šk. god. 2009./2010. te 35,63% u šk. god. 2010./2011. Nadalje, 9,10% učenika u šk. god. 2009./2010. se namjeravalo zaposliti u usporedbi s 10,92% učenika u šk. god. 2010./2011. Dodatno, 8,40% učenika u šk. god. 2009./2010. nije odlučilo što namjerava nakon završene srednje škole dok je u šk. god. 2010./2011. to izjavilo 10,92% učenika.

Ukupne podatke o željenim smjerovima studiranja nije izvedivo prikazati u ovom izvješću uslijed nepreglednosti grafičkog prikaza. Stoga ćemo istaknuti postotne udjele za najčešće odabране smjerove studiranja. Istimemo kako su trendovi izraženog interesa za navedene smjerove vrlo slični u obje generacije.

Najveći postotak učenika u šk. god. 2009./2010. je naveo kako želi studirati ekonomiju (13,24%) dok je u šk. god. 2010./2011. taj postotak iznosio 10%. Odgojne znanosti (pedagogija, psihologija odgoja i obrazovanja i dr.) namjeravalo je upisati 11,3% učenika u šk. god. 2009./2010. te 10% učenika u sljedećoj šk. godini. Nadalje, temeljne medicinske znanosti (imunologija, neurologija, farmakologija i dr.) namjeravalo je upisati 7,17% učenika u šk. god. 2009./2010. i 9% učenika u šk. god. 2010./2011. Pravo je namjeravalo upisati 6% učenika u šk. god. 2009./2010. dok je u šk. god. 2010./2011. taj postotak iznosio 7%. Ostali smjerovi su zastupljeni u udjelima manjim od 5% u obje šk. godine.

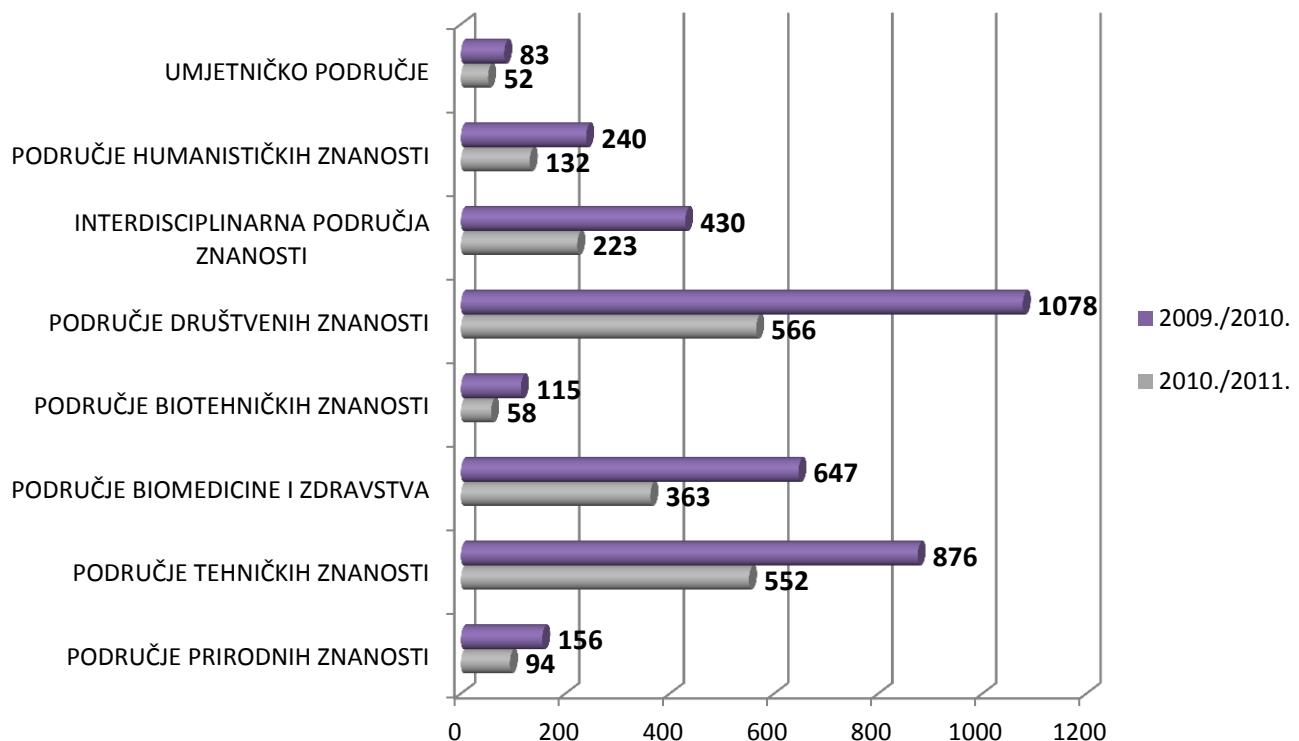
Iz grafičkog prikaza na sljedećoj stranici se može vidjeti koja su područja studiranja najzastupljenija u obje školske godine. Područja studija predstavljaju sumirane kategorije srodnih smjerova studija kreirane u svrhu prikaza pojedinih upisnih trendova u 2009./2010. i 2010./2011.

Najveći postotni udio učenika u obje šk. godine namjeravalo je odabrati studij iz područja društvenih znanosti (ekonomija, sociologija, informacijske i komunikacijske znanosti i dr.). 29,74% učenika u šk. god. 2009./2010 i 27,25% učenika u sljedećoj šk. godini je izrazilo takve namjere. Nadalje, relativno je

**Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.**

visok i postotni udio učenika koji su namjeravali upisati studij iz područja tehničkih znanosti poput elektrotehnike, strojarstva, građevinarstva, računarstva. Tako je 24,17% učenika u šk. god. 2009./2010. izjavilo da se odlučilo za studij iz ovog područja u usporedbi s 27,06% učenika u šk. god. 2010./2011. Velik dio učenika također se odlučio za studij iz područja biomedicine i zdravstva (javno zdravstvo i zdravstvena zaštita, dentalna medicina, veterinarska medicina, farmacija i dr.). 17,85% učenika je izrazilo namjeru da će upisati neki od studija iz ovog područja u šk. god. 2009./2011., dok je taj postotak za sljedeću šk. god. godinu iznosio 17,79%.

Ostala znanstvena područja imaju udjele manje od 10% u obje školske godine. Najmanji broj učenika se opredijelio za umjetničko područje studiranja (likovna, kazališna, glazbena umjetnost i dr.) u postotnim udjelima 2,29 i 2.55%.

Grafički prikaz br. 14. Podaci o najzastupljenijim područjima studiranja prema namjerama učenika u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Usporedivši rezultate odabira studija s potrebama tržišta rada prikazanim u nastavku teksta, vidljivo je kako učenici na prvom mjestu biraju zanimanja koja nisu tražena na tržištu rada. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje krajem veljače 2012. godine, najveći broj registriranih nezaposlenih osoba do 29 godina po zanimanjima visoke stručne spreme bili su diplomirani ekonomisti, pravnici i profesori hrvatskog jezika. Napominjemo kako je 29,74% učenika u šk. god. 2009./2010. i 27,25% učenika u sljedećoj šk. godini navelo kako planira upisati studij iz ovog znanstvenog područja. Nadalje, iz prikaza br. 6. vidljivo je kako je 18,47% učenika u šk. god. 2009./2010. i 15,24% u šk. god. 2011./2012. namjeravalo upisati dva studija završetkom kojih se stječu zanimanja u kojima je zabilježena najveća stopa registriranih nezaposlenih osoba.

**Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.**

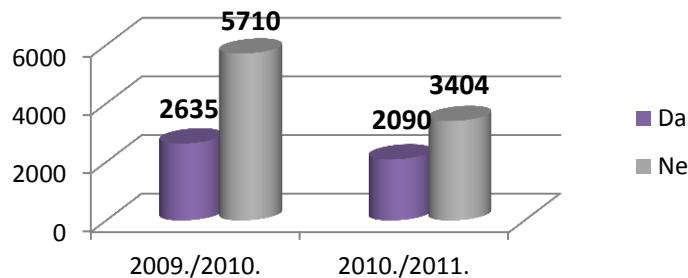
Tabelarni prikaz br.6. Broj učenika srednje škole koji je kao željeni studij naveo ekonomiju i pravo u šk. god. 2009./2010. i 2010./2012.

Studij	2009./2010.	%	2010./2011.	%
Ekonomija	480	12,43	201	9,17
Pravo	233	6,04	133	6,07
UKUPNO	3859	100	2192	100

Tabelarni prikaz br. 7. Registrirane nezaposlene osobe do 29 godina prema stupnju složenosti za visoku stručnu spremu po zanimanjima krajem veljače 2012. godine

Zanimanje	Broj NO
diplomirani ekonomist	1.882
diplomirani pravnik	676
diplomirani ekonomist za financije	399
diplomirani ekonomist menadžmenta	272
profesor hrvatskoga jezika	257
novinar	236
diplomirani građevinski inženjer	231
diplomirani inženjer elektrotehnike	228
doktor medicine	206
diplomirani ekonomist hotelijerstva	206

4.2.3. Teškoće pri donošenju profesionalne odluke i izražena potreba za uslugama profesionalnog usmjeravanja

Grafički prikaz br. 15. Podaci o tome je učenicima potrebna pomoć stručnjaka za profesionalno usmjeravanje za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Iz grafičkog prikaza br. 15. je vidljivo kako je postotni udio učenika koji su izrazili potrebu za pomoći stručnjaka za profesionalno usmjeravanje u šk. godini 2009./2010. iznosio 31,58%, dok je isti postotak za sljedeću šk. godinu iznosio 38,04%.

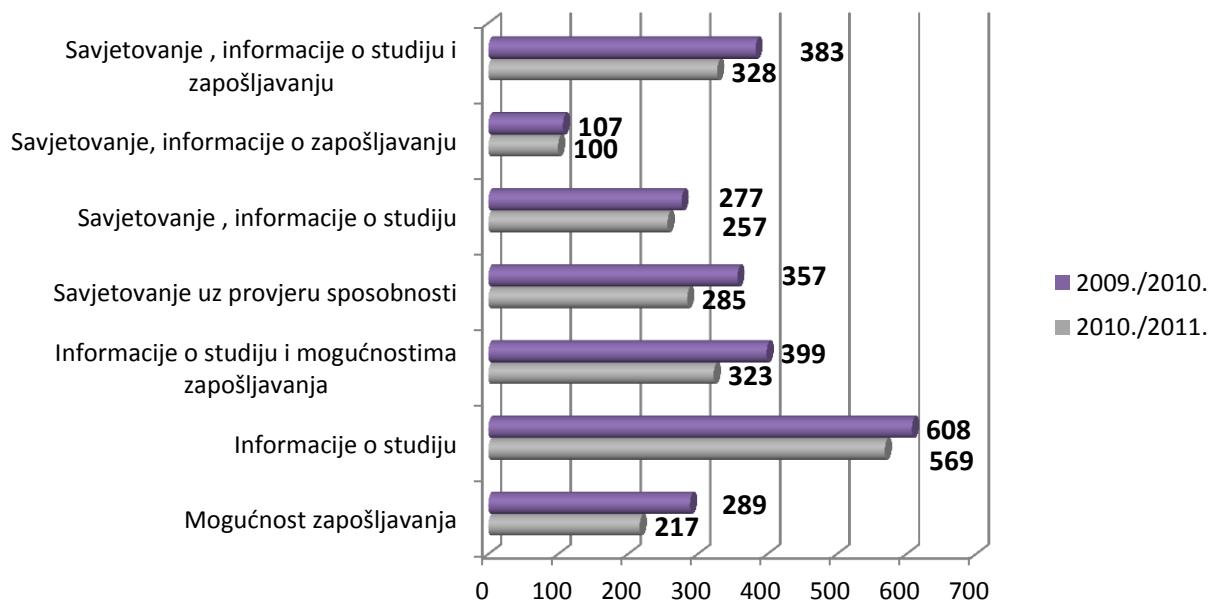
Prikaz na sljedećoj stranici prikazuje kakva pomoć je učenicima potrebna, tj. za kojim uslugama profesionalnog usmjeravanja iskazuju potrebu. Trendovi u distribuciji odgovora su sukladni u obje šk. godine, a najveći udio učenika kao najpotrebnije ističe informacije o studiju (smjerovi, uvjeti upisa i sl.). Tako se 25% učenika u šk. god. 2009./2010. izjašnjava da su im najpotrebnije informacije o studiju dok je za sljedeću šk. godinu taj postotak iznosio 27,37%.

Potrebu za uslugama profesionalnog informiranja o studiju i mogućnostima zapošljavanja izrazilo je 16,49% učenika u šk. god. 2009./2010. i 15,54% učenika u šk. god. 2010./2011. Nadalje, učenici

**Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.**

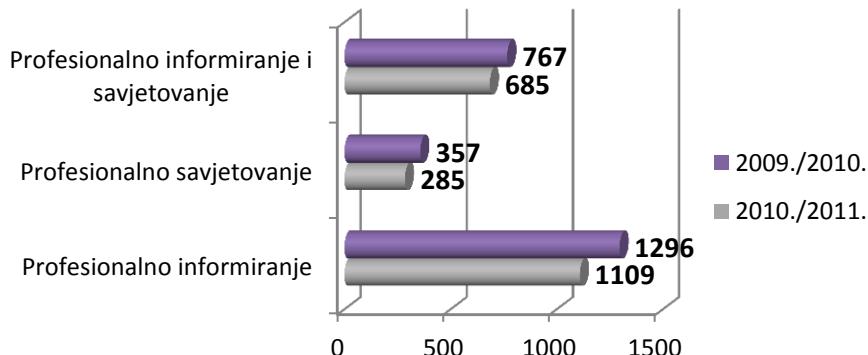
izražavaju potrebu za sveobuhvatnim profesionalnim usmjeravanjem koje bi uključivalo profesionalno informiranje o studiju i mogućnostima zapošljavanja, ali i profesionalno savjetovanje uz provjeru sposobnosti i interesa. Potrebu za takvom uslugom izrazilo je 15,83% učenika u šk. godini 2009./2010. i 15,78% učenika u sljedećoj šk. godini. Uslugu profesionalnog savjetovanja potrebnom smatra 14,75% učenika šk. god. 2009./2010. te 13,71% učenika u sljedećoj šk. godini.

Učenici najmanje izražavaju potrebu za profesionalnim savjetovanjem uz informiranje o mogućnostima zapošljavanja. Tek 4,42% učenika u šk. god. 2009./2010. izrazilo je potrebu za navedenom uslugom dok je taj postotak u sljedećoj šk. god. iznosio 4,81%.

Grafički prikaz br. 16. Podaci o potrebnim vrstama usluga profesionalnog usmjeravanja za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Radi lakšeg pregleda potrebnih vrsta usluga navedenih u grafičkom prikazu br. 17. one su grupirane u tri oblika usluga: profesionalno informiranje, savjetovanje te integrativna vrsta usluge koja uključuje oboje. Iz prikaza u nastavku stranice je vidljivo kako najveći postotak učenika u obje generacije najpotrebnijom smatra uslugu profesionalnog informiranja (53,55 učenika u šk. god 2009./2010. te 53% u šk. god. 2010./2011.). Nadalje 31,69% učenika u šk. god. 2009./2010. kao prioritet navodi integrativnu uslugu (uključuje i informiranje i obrazovanja) dok taj postotak za šk. god. 2010./2011. iznosi 33%. Profesionalno savjetovanje kao prioritet navodi najmanji postotak učenika, njih 14,75% u šk. god 2009./2010., odnosno 14% u šk. god. 2010./2011.

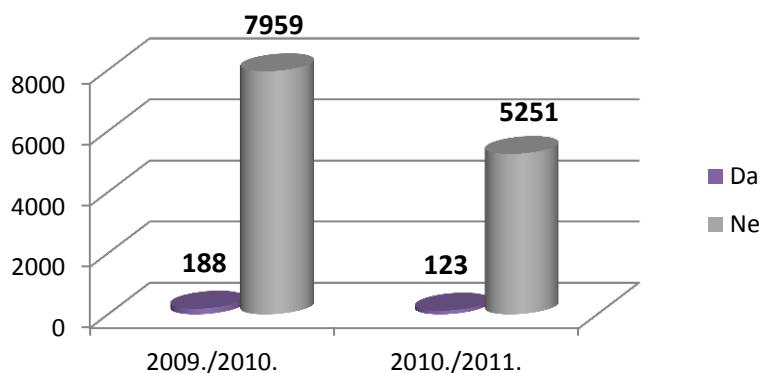

Grafički prikaz br. 17. Grupirani podaci o potrebnim vrstama usluga profesionalnog usmjeravanja za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

4.3. Vrsta i zastupljenost teškoća u učenju i/ili ponašanju prema mišljenju razrednika

Anketom o profesionalnim namjerama učenika srednjih škola ispitana su i mišljenja razrednika o postojanju određenih teškoća u učenju/i ili ponašanju u smislu otežanih uvjeta školovanja i rizičnih faktora za smanjen uspjeh u nastavku obrazovanja.

Iz grafičkog prikaza u nastavku je vidljivo kako su razrednici u šk. god. 2009./2010. smatrali da 2,31% učenika ima određenih teškoća u učenju i/ili ponašanju, dok je za slijedeću šk. godinu taj postotak iznosio 2,29%.

Grafički prikaz br. 18. Izjave razrednika o postojanju teškoća u učenju i/ili ponašanju za učenika u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Upit o vrsti zastupljenih teškoća u učenju i/ili ponašanju je strukturiran u obliku otvorenog pitanja. U nastavku teksta se nalazi grafički prikaz najčešćih kategorija odgovora razrednika. Prikaz je izrađen nakon sadržajne analize odgovora razrednika i definiranja najčešćih kategorija odgovora.

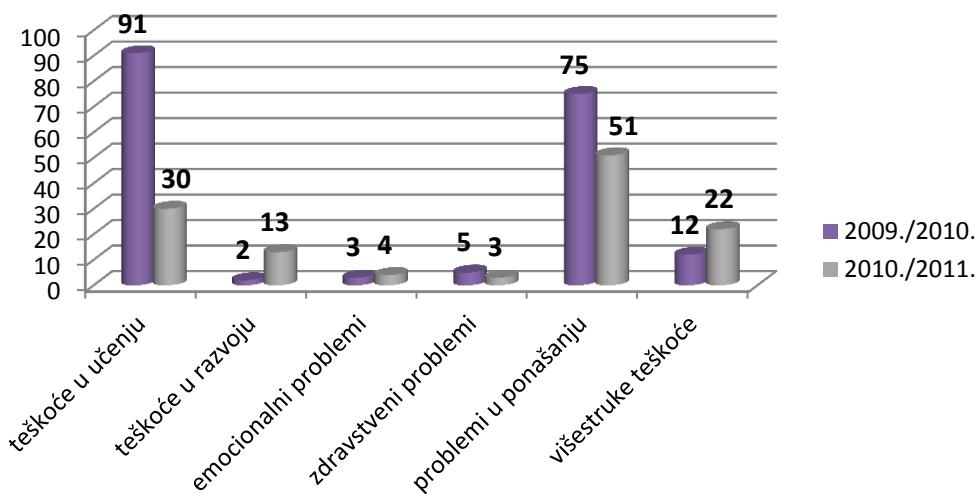
Iz prikaza na sljedećoj stranici vidljivo je kako su razrednici u šk. god. 2009./2010. procjenjivali da najveći broj učenika ima teškoća u učenju - njih čak 48,40%. Najčešće navode teškoće s određenim predmetom ili grupom školskih predmeta, disgrafiju, disleksiju, smetnje koncentracije i pamćenja te hiperaktivnost kao i nerazvijene radne navike.

Razrednici u šk. godini 2010./2011. su najčešće navodili probleme u ponašanju (41, 46%). Najčešći problemi su se odnosili na poremećaje prkošenja, veliki broj neoprevdanih izostanaka, agresivnost i impulzivnost, kontinuirano ometanje nastavnog sata i neprihvatanje autoriteta nastavnika.

Problemi u ponašanju i učenju čine 88,29% svih teškoća/problema koji su razrednici istaknuli u 2009./2010. godini. To su ujedno i najčešće teškoće/problemi koje navode razrednici u šk. godini 2010./2011. (65,85%). Opisi najčešćih teškoća/problema su vrlo slični u obje šk. godine.

Ostale teškoće su zastupljene u postotnim udjelima manjim od 10% osim za skupinu višestrukih teškoća u šk. godini 2010. /2011. Postotni udio višestrukih teškoća u ovoj šk. godini čini 17, 89% dok su najčešće navedene kombinacije teškoća u učenju i ponašanju te emocionalnih i problema u ponašanju.

Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Grafički prikaz br. 19. Izjave razrednika o vrstama teškoća zastupljenima u uzorku učenika u šk. god. 2009./2010. i 2010./2011

5. RASPRAVA

Iz deskriptivnih podataka o profesionalnim namjerama učenika nakon završene srednje škole za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011. možemo zaključiti kako više od tri četvrtine učenika obje generacije namjerava studirati. Bez obzira jesu li odabrali smjer studiranja ili su još neodlučni, više od 75% učenika u obje školske godine je namjeravalo studirati.

Najveći postotni udio učenika u obje šk. godine namjeravalo je odabrat studij iz područja društvenih znanosti (ekonomija, sociologija, informacijske i komunikacijske znanosti i dr.). 29,74% učenika u šk. god. 2009./2010 i 27,25% učenika u sljedećoj šk. godini je izrazilo takve namjere. Nadalje, relativno je visok i postotni udio učenika koji namjeravaju upisati studij iz područja tehničkih znanosti poput elektrotehnike, strojarstva, građevinarstva, računarstva. Tako je 24,17% učenika u šk. god. 2009./2010. izjavilo da se odlučilo za studij iz ovog područja u usporedbi s 27,06% učenika u šk. god. 2010./2011.

Usporedivši rezultate odabira studija s potrebama tržišta rada vidljivo je kako učenici na prvom mjestu biraju zanimanja koja nisu tražena na tržištu rada. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje krajem veljače 2012. godine, najveći broj registriranih nezaposlenih osoba do 29 godina po zanimanjima visoke stručne spreme bili su diplomirani ekonomisti, pravnici i profesori hrvatskog jezika. S druge strane 18,47% učenika u šk. god. 2009./2010. i 15,24% u šk. god. 2011./2012. namjeravalo je upisati dva studija završetkom kojih se stječu zanimanja u kojima je zabilježena najveća stopa registriranih nezaposlenih osoba (pravo i ekonomija).

Postotni udio učenika koji su koristili usluge profesionalnog usmjeravanja prilikom upisa u srednju školu u šk. godini iznosio je 8,63% dok je za šk. god. 2010./2011. taj postotak iznosio 10,38%. 58,56% učenika u šk. god. 2009./2010. koji su koristili usluge profesionalnog usmjeravanja izjavljuje kako su im usluge profesionalnog usmjeravanja osrednje pomogle prilikom izbora dok udio tih učenika u šk. god. iznosi 50,09%. Jedna petina učenika (20%) u šk. god. 2009./2010. izjavljuje kako su im usluge jako pomogle prilikom izbora dok je taj postotak za učenike šk. god. 2010./2011. nešto veći i iznosi 28,10%.

Zaključujemo kako je velika većina učenika izjavila da su im usluge pomogle prilikom izbora. Tako je 78,24% učenika u šk. god. izjavilo da su im usluge profesionalnog usmjeravanja pomogle ili jako pomogle dok je to isto izjavilo 78,18% učenika u šk. godini 2010./2011. Jedna petina učenika jedne i druge generacije je izjavila kako im usluge profesionalnog usmjeravanja uopće nisu pomogle prilikom izbora srednje škole.

Potrebu za uslugama profesionalnog usmjeravanja pri donošenju profesionalnih odluka o nastavku obrazovanja i/ili zapošljavanja izrazilo je u šk. godini 2009./2010. 31,58% učenika dok je isti postotak za sljedeću šk. godinu iznosi 38,04%. Trendovi u distribuciji odgovora na pitanje kakve usluge profesionalnog usmjeravanja su im potrebne su sukladni za učenike u obje šk. godine. Najveći udio učenika kao najpotrebnije ističe informacije o studiju (smjerovi, uvjeti upisa i sl.). Tako se 25% učenika u šk. god. 2009./2010. izjašnjava da su im najpotrebnije informacije o studiju dok je za sljedeću šk. godinu taj postotak iznosi 27,37%.

Nadalje, učenici izražavaju potrebu za sveobuhvatnim profesionalnim usmjeravanjem koje bi uključivalo profesionalno informiranje o studiju i mogućnostima zapošljavanja, ali i profesionalno savjetovanje uz provjeru sposobnosti i interesa psihologiskim testiranjem. Potrebu za takvom uslugom izrazilo je 15,83% učenika u šk. godini 2009./2010. i 15,78% učenika u sljedećoj šk. godini. Potrebu za uslugama profesionalnog informiranja o studiju i mogućnostima zapošljavanja izrazilo je 16,49% učenika u šk. god. 2009./2010. i 15,54% učenika u šk. godini 2010./2011. Usluge profesionalnog savjetovanja potrebnim smatra 14,75% učenika šk. god. 2009./2010. te 13,71% učenika u sljedećoj šk. godini.

Anketa o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda srednje škole
šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

Zaključujemo kako je više od trećine učenika obje generacije izrazilo potrebu za uslugama profesionalnog usmjeravanja (31,58% u šk. god. 2009./2010. i 38,04% u šk. god. 2010./2011.). S obzirom na velik broj učenika koji namjerava studirati (oko 75% u obje šk. godine), očekivano je da najveći udio učenika kao najpotrebnije ističe informacije o studiju (25% učenika u šk. god. 2009./2010. i 27,37% u šk. god. 2010./2011.).

Općenito gledano, najveći postotak učenika u obje generacije najpotrebijom smatra uslugu profesionalnog informiranja (53,55% učenika u šk. god 2009./2010. te 53% u šk. god. 2010./2011.). Nadalje 31,69% učenika u šk. god. 2009./2010. kao prioritet navodi integrativnu uslugu (uključuje i informiranje i obrazovanja) dok taj postotak za šk. god. 2010./2011. iznosi 33%. Najmanji broj učenika potrebnim smatra profesionalno savjetovanje (14,75% u šk. god 2009./2010., odnosno 14% u šk. god. 2010./2011.).

Anketom o profesionalnim namjerama učenika srednjih škola su ujedno ispitana i mišljenja razrednika o postojanju određenih teškoća u učenju i/ili ponašanju u smislu otežanih uvjeta školovanja i rizičnih faktora za smanjen uspjeh u nastavku obrazovanja. Podaci ukazuju na to da su razrednici smatrali da 2,31% učenika u šk. god. 2009./2010. ima određenih teškoća u učenju i/ili ponašanju dok je u sljedećoj godini taj postotak iznosio 2,29%.

Razrednici su u šk. god. 2009./2010. procjenjivali kako najveći broj učenika ima teškoća u učenju, čak 48,40%. Najčešće su navodili teškoće sa određenim predmetom ili grupom predmeta, disgrafiju, disleksiju, smetnje koncentracije i pamćenja te hiperaktivnost kao i nerazvijene radne navike. U šk. godini 2010./2011. razrednici su najčešće navodili probleme u ponašanju (41,46%). Najčešći navedeni problemi su se odnosili na poremećaje prkošenja, veliki broj neopravdanih izostanaka, agresivnost i impulzivnost, kontinuirano ometanje nastavnog sata i neprihvatanje autoriteta nastavnika. Zaključujemo kako problemi u ponašanju i učenju čine 88,29% svih teškoća koje su razrednici istaknuli u 2009./2010. godini. To su ujedno i najčešće teškoće koje navode razrednici u šk. godini 2010./2011. (65,85%).

6. ZAKLJUČAK

Iz deskriptivnih podataka o profesionalnim namjerama učenika nakon završene srednje škole za šk. god. 2009./2010. i 2010./2011. možemo zaključiti da više od tri četvrtine učenika obje generacije namjerava studirati. Bez obzira jesu li odabrali smjer studiranja ili su još neodlučni više od 75% je namjeravalo upisati studij. Navedeni udio učenika koji namjeravaju studirati je vrlo velik, ali i očekivan s obzirom da je oko 90% učenika u obje školske godine izjavilo kako pohađa ili gimnaziju ili četverogodišnju srednju školu. Usporedivši rezultate odabira studija s potrebama tržišta rada vidljivo je kako učenici na prvom mjestu biraju zanimanja koja nisu tražena na tržištu rada. Podaci ukazuju na to kako je 18,47% učenika u šk. god. 2009./2010. i 15,24% u šk. god. 2011./2012. namjeravalo upisati dva studija završetkom kojih se stječu zanimanja u kojima je zabilježena najveća stopa registriranih nezaposlenih osoba (pravo i ekonomija).

Velika većina učenika koji su koristili usluge profesionalnog usmjeravanja izjavljuje kako su im usluge pomogle prilikom izbora – čak 78% učenika u obje školske godine. Zaključujemo kako je više od tri četvrtine učenika izjavilo kako su im spomenute usluge više ili manje pomogle prilikom izbora zanimanja. Unatoč pozitivnim povratnim informacijama potrebno je uzeti u obzir kako je jedna petina učenika jedne i druge generacije izjavila kako im usluge profesionalnog usmjeravanja nisu pomogle prilikom izbora srednje škole. Navedeno pitanje bi se u budućnosti moglo proširiti te istražiti razloge nezadovoljstva učenika kako bi se unaprijedile usluge profesionalnog usmjeravanja za ciljnu skupinu učenika srednje škole.

Sukladno velikom broju učenika koji namjeravaju studirati, između 52 i 53% u obje šk. godine najpotrebnijima procjenjuju usluge profesionalnog informiranja. Nadalje, učenici najčešće izražavaju potrebu za sveobuhvatnim profesionalnim usmjeravanjem koje bi uključivalo profesionalno informiranje o studiju i mogućnostima zapošljavanja, ali i profesionalno savjetovanje uz provjeru sposobnosti i interesa psihologiskim testiranjem (32-33% učenika u obje školske godine). Tek oko 14% učenika u obje šk. godine prioritetom smatra uslugu profesionalnog savjetovanja. Zaključujemo kako je potrebno intenzivirati pružanje usluga profesionalnog informiranja i savjetovanja u ciljnoj skupini učenika srednje škole s obzirom da je polovina učenika u obje školske godine izrazila neodlučnost oko izbora dalnjeg tijeka obrazovanja i/ili zapošljavanja.

Navedeni podaci o procjeni razrednika o vrsti i zastupljenosti teškoća u učenju i/ili ponašanju su dobiveni sadržajnom analizom odgovora. S obzirom da je značajan broj razrednika naveo višestruke teškoća potrebno je identificirati najčešće kombinacije teškoća. Sukladno navedenom načinjena je revizija obrazaca anketa o profesionalnim namjerama učenika te su unaprijed zadane kategorije mogućih odgovora u skladu sa sadržajnom analizom odgovora razrednika u dostupnim podacima iz šk. god. 2009./2010. i 2010./2011.

7. LITERATURA

McMahon, M. & Patton, W. Eds (2006): Career Counselling. Constructivist Approaches. London: Routledge.

Petrić, V., Cetinić, J., Novak, D. (2010). Razlike u funkcionalnim sposobnostima između učenika iz urbane i ruralne sredine, Hrvatski Športskomedicinski Vjesnik, Vol. 25; str 117-121.

Plant, P. (2003): The Five Swans: Educational and Vocational Guidance in the Nordic Countries. In: International Journal for Educational and Vocational Guidance, Vol. 3, No. 4, 2003, pp. 85-100. Dordrecht: Kluwer.

Pravilnik o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad (NN 39/09)

Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 59/90)

Skupina autora (2011.): Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u Republici Hrvatskoj s aspekta Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, brošura konferencije "80 godina cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u Republici Hrvatskoj: Novi izazovi i pristupi".

Sultana, R.G. & Watts, A.G. (2006): Career Guidance in Europe's Public Employment Services: Trends and Challenges. Bruxelles: European Commission (ref. CE-V/1-06-001-EN-C).

Super, D. (1980). A life-span, life-space approach to career development. Journal of vocational behaviour. vol 13, p. 282-298.

Šverko, B. (2000): Vodič kroz zanimanja-elektroničko izdanje: Prilozi vrednovanju profesionalnog usmjeravanja putem Interneta, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Vijeće Europske unije (2004.) Jačanje politika, sustava i praksi usmjeravanja tijekom života, 9286/04 EDUC 109 SOC 234.

Vijeće Europske unije (2008.): Bolja integracija cjeloživotnog usmjeravanja u strategije cjeloživotnog učenja, 2905. sastanak vijeća vezan za obrazovanje, mlade i kulturu, Bruxelles, 21. studenog 2008.

Zećirević, M. (2011.): Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u Republici Hrvatskoj s aspekta Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Zbornik radova konferencije "80 godina cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u Republici Hrvatskoj: Novi izazovi i pristupi"

Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 121/10)

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 143/02, 33/05)